

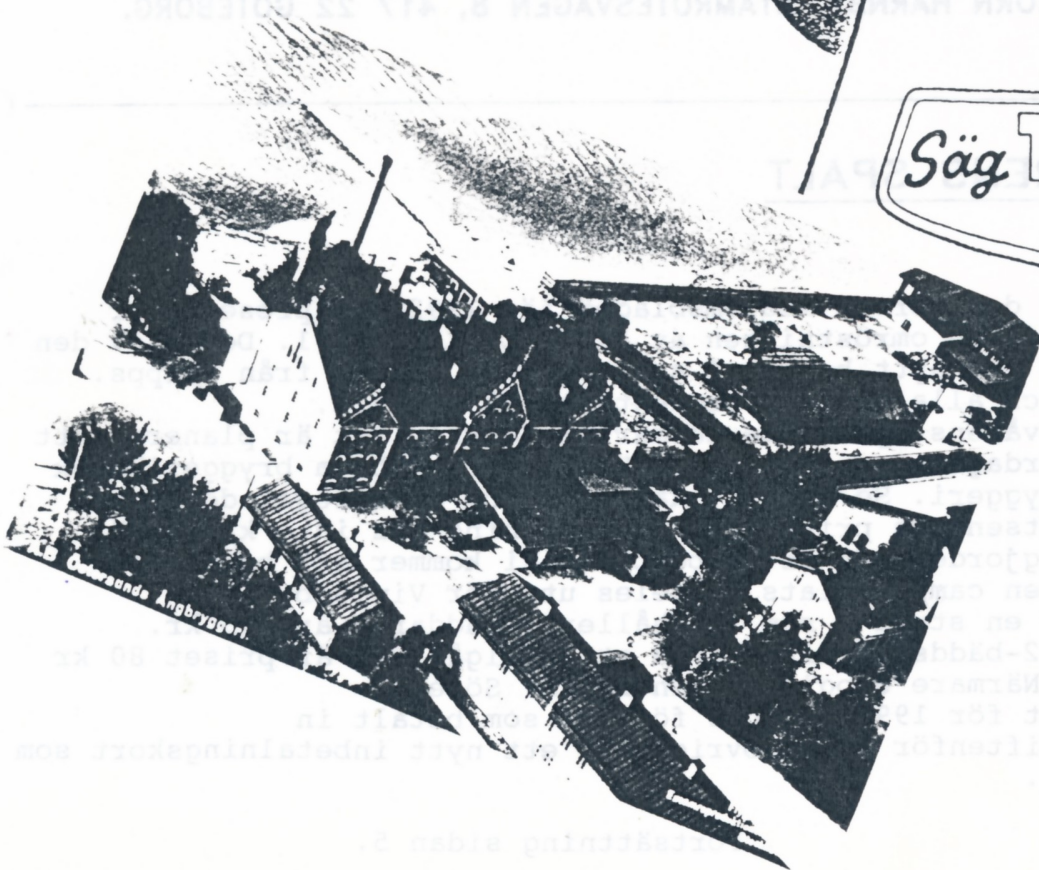
BRUGGERIKLUBBEN:s

medlemsblad — nr 1 - 1992

Säg **TILL** om öl

från
ÖSTERSUNDS
BRYGGERI AB

* och funktionella
Se folderns baksida!

BRYGGERIKLUBBEN – FÖRENING FÖR SAMLARE OCH BRYGGERIINTRESSERADE

KLUBBEN BILDADES 1982 OCH BESTÅR AV PERSONER I SVERIGE, NORGE, ISLAND OCH FINLAND MED ETT AKTIVT INTRESSE FÖR BRYGGERIINDUSTRIN.

STYRELSE: SÖREN BORGSTRÖM (ORDFÖRANDE), UNO LILLEVARIS (SEKR),
BJÖRN HARNBY (KASSÖR), GUNNAR LINDBERG OCH HELGE HOFF.
SUPPLEANTER: SVEN LAGERQVIST OCH OVE GRIP.

MEDLEMSBLADETS REDAKTÖR: BJÖRN HARNBY. (TEL: 031-449555)
BRYGGERIKLUBBENS MEDLEMSBLAD UTKOMMER I REGEL 4 GGR/ÅR.
MANUSSTOPP: 10/3, 10/6, 10/9 OCH 10/12.

FÖRENINGENS POSTGIRO: 37 74 32 – 0. (TEL: 031-449555)
FÖRENINGENS BANKGIRO: 5304 – 6942.

ADRESSER: SÖREN BORGSTRÖM, RUNVÄGEN 6, 137 55 VÄSTERHANINGE.
UNO LILLEVARIS, FANJUNKAREVÄGEN 16, 632 33 ESKILSTUNA.
BJÖRN HARNBY, STAMROTESVÄGEN 8, 417 22 GÖTEBORG.

REDAKTÖRENS SPALT

Hej igen!

Här kommer det första medlemsbladet för 1992. Vi presenterar resultatet från omröstningen av ÅRETS ETIKETT 1991. Det blev den här gången ett nytt bryggeri som tog över titeln från Pripps. Vinnaren och alla siffror presenteras på sidan 4. Tiden för vårens bytesmöte närmar sig också. Det är planerat att äga rum lördagen den 23:e maj i Vimmerby med bl a bryggeribesök på Åbro Bryggeri. Se separat kallelse som är bifogat detta utskick. Platsen och priset för övernattnig var inte klart när kallelsen gjordes men är nu bestämt. Vi kommer att bo på en stugby på en campingplats alldeles utanför Vimmerby. Priset för en stuga - som innehåller 4 bäddar - är 415 kr. Ett fåtal 2-bäddsrum finns även att tillgå. Här är priset 80 kr per bädd. Närmare uppgifter kan fås av Sören. Medlemskort för 1992 bifogas för dem som betalt in medlemsavgiften för året. Övriga får ett nytt inbetalningskort som påminnelse.

Fortsättning sidan 5.

ordföranden har ordet!

Västerhaninge i Mars 1992.

Bäste läsare, bröder och systrar.

En härlig årstid ligger framför oss. Vintern är definitivt på retur och våren visar varje dag nya tecken på att ha anlänt.

Resultatet av omröstningen "Årets Etikett 1991" är att vinnaren blev "Fifty-Fifty" -etiketten från Spendrups, som även kom på tredje plats med Julöl 1991.

En annan nyhet är att vårt 10-årsjubileum kommer att firas i Grängesberg den 19 - 20 September. Det blir bryggeribesök och fest i Spendrups egen pub.

Dessförinnan kommer vi som har ett extra stort intresse och tid, att träffas i Vimmerby den 23 och 24 Maj. Presentation / Inbjudan bifogas separat detta blad.

Till dessa trevliga nyheter för de samlande medlemmarna, måste jag berätta den tråkiga nyheten om att ÖSTERSUNDS BRYGGERI upphör med produktionen i sommar. Bryggeri AB Falken, vars huvudägare är Procordia Beverages, har beslutat detta.

Du som vill besöka Falken Norrland AB's bryggeri i Östersund, bör vara snabb med beslutet. Man har mycket trevliga lokaler för besökare och tar gärna emot Bryggeriklubbens medlemmar. Undertecknad har planerat ett besök i Östersund i någon av veckorna 17 eller 18. Det vore roligt om vi kunde bli några som har samma tanke och göra besöket tillsammans. Någon semesterdag torde underlätta. Är du intresserad av detta, så hör av dig till mig snarast.

Inför vårt 10-årsjubileum i höst, är styrelsen tacksam för idéer och förslag som kan ingå i programmet. Alla är välkomna med tips och påverkan. De som träffas i Vimmerby kommer givetvis också att diskutera och planera höstmötet.

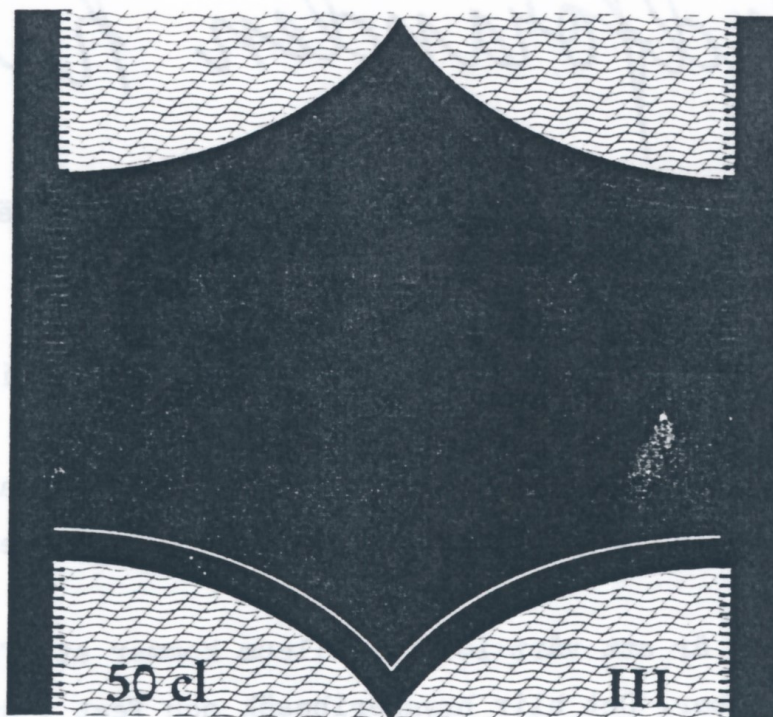
Jag önskar dig en skön vår och att vi ses någon gång under året.

Med varma vårhälsningar.....

Loren

ÅRETS ETIKETT 1991

=====

Vinnare i jakten på ÅRETS ETIKETT blev för år 1991
SPENDRUP BRYGGERI AB. GRATIS till segern. Segrande etikett
var FIFTY-FIFTY.

RESULTAT:

1. SPENDRUP med	FIFTY-FIFTY klass III	17 poäng
2. BANCO med	Banco I och III	16 poäng
3. SPENDRUP med	Spendrups Julöl	15 poäng

Som synes var det i år en mycket jämn tävling där 6 st etiketter var inblandade. Marginalen mellan segraren och de tre etiketterna som delade fjärdeplatsen var bara 5 poäng. Genom segern bröt Spendrup av Prippts segerrad på två raka segrar. Spendrup belade även tredje plats. 1991 blev på så sätt ett mycket starkt år för Spendrup. Banco avancerade från en tredje plats 1990 till en andra plats 1991. Hur kommer det att se ut 1992???

Totalt 18 etiketter poängsattes i år. Dessa delade på 141 poäng. 12% gick till FIFTY-FIFTY, 11% till BANCO och 10.5 % till SPENDRUPS JULÖL. 8.5 % vardera fick APPELTOFFT JULÖL, PRIPPS SPECIAL och ÅBRO WIESGICKL. Övriga 41 % delades ganska jämnt mellan de övriga 12 etiketterna.

REDAKTÖRENS SPALT.... forts från sidan 2

SÖF, Sveriges Ölburkssamlares Förening, har utkommit med en katalog över SVERIGES ÖLBURKAR 1955-1991.

Klubben har ett ex för utlåning till intresserade medlemmar. Hör av er till mig, tel: 031-449555, om intresse finns för hemlån.

Med anledning av nedläggningen av Östersunds Bryggeri har vi i detta nummer tagit med några "artiklar" om Östersunds Bryggeri. Det är ett par föredrag som hållits om Bryggeriet i olika sammanhang. Se sidorna 7 - 12.

Vi har dessutom startat upp en serie artiklar om bryggerierna i Malmö. Denna gången berättar vi om Mattsonska Bryggeri AB. Se sidorna 17-26.

Samlarföreningen FORT i Danmark kallar till samlar/bytesmöte i Gladsaxe, Danmark, senare i år. Se sid 6.

Varken Sören eller jag har hört av någon som är intresserad av att ta över som redaktör för vårt medlemsblad när jag lägger av efter blad nr 3 -92. Det återstår visserligen några månader ännu, men ju tidigare detta blir klart desto bättre är det för alla parter.

I övrigt önskas en god fortsättning av det nya året.

På återhörande Sverige, varhelst ni än är.

NYA MEDLEMMAR

82. Gretar Sigmarsson, Kleppsveg 46, 105 Reykjavik, Island
Samlarområden: Öl- och Läsketiketter (Skandinavien)

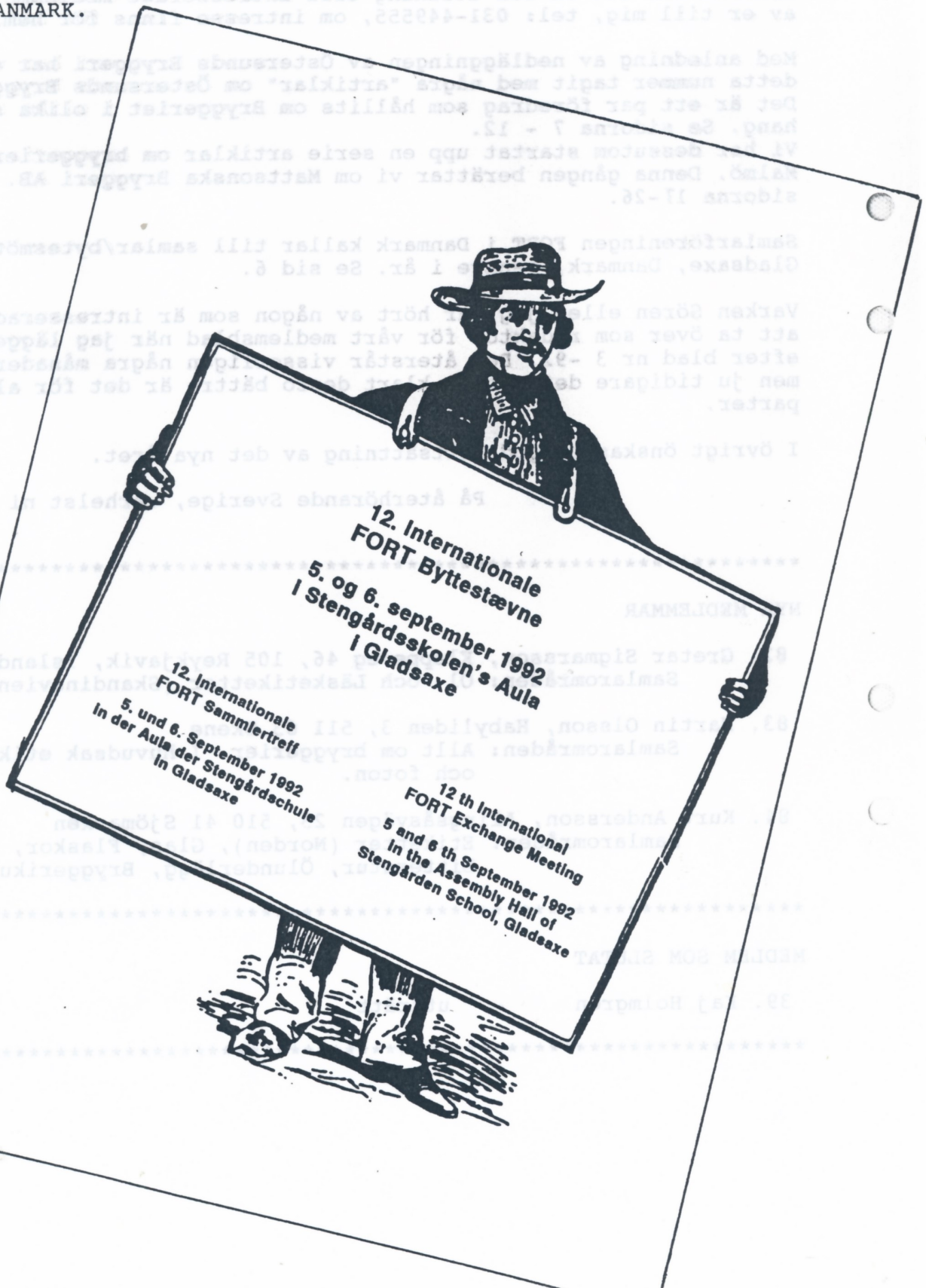
83. Martin Olsson, Habylden 3, 511 63 Skene
Samlarområden: Allt om bryggerier. I huvudsak etiketter och foton.

84. Kurt Andersson, Alingsåsvägen 25, 510 41 Sjömarken
Samlarområden: Etiketter (Norden), Glas, Flaskor, Reklam, Litteratur, Ölunderlägg, Bryggerikuriosa

MEDLEM SOM SLUTAT

39. Kaj Holmgren - utträtt

Den Danske Samlarforeningen FORT kaller till stort bytestmöte.
 Tid och plats framgår av annons nedan.
 Anmälan kan göras till ERIK BRORSEN, EINARSVEJ 51, 2800 LYNGBY,
 DANMARK.

ÖSTERSUNDS ÅNGBRYGGERI. föredrag från nov 1963.

Jag tänker nu taga Eder uppmärksamhet i anspråk för att lämna en liten återblick på bryggeriets verksamhet. Av äldre handlingar framgår att Östersunds Ångbryggeri började sin verksamhet år 1881 i en av byggmästaren A. Högström uppförd bryggeribyggnad på samma tomt där bryggeriet nu är beläget. År 1888 övertogs rörelsen av Wilhelm Englund och Robert Winström, vilka år 1899 ombildade rörelsen till Aktiebolaget Östersunds Ångbryggeri.

Den första bryggeribyggnaden var uppförd i trä och de lagerkällare som då uppfördes äro fortfarande i bruk. År 1904 brann denna bryggeribyggnad ned till grunden och en ny bryggeribyggnad i tegel uppfördes medde för tiden typiska trappgavlarna. Under årens lopp har, som ni alla känner till, denna byggnad undergått genomgripande om- och tillbyggnader, så att bryggeriet idag är en god exponent för ett modernt och högrationellt industriföretag.

I staden fanns i gamla tider ytterligare ett ölbryggeri, Änge Bryggeri, som låg invid Odenslunds Folkskola. Bryggeribyggnaden finns fortfarande kvar, men nu omändrad till bostadshus. Omkring år 1900 träffades överenskommelse med ägarna till detta bryggeri om nedläggning av driften vid Änge Bryggeri. Ägarna voro de i staden väl kända familjerna Lithander och Lignell. Sedan följde inköp av bryggeriet i Järpen på 1920-talet, Sveg år 1932, Bräcke år 1937 och Åsele år 1949. Driften vid dessa bryggerier nedlades efter inköpet utom vad beträffar Sveg, där öltillverkningen pågick till år 1937.

Strömsunds bryggeri inköptes år 1906, då aktiebolag bildades med Robert Winström, Wilhelm Englund och Carl Lithander som lika intressenter. Grosshandlare Lithanders andel köptes sedemera av Wilhelm Englund. Driften nedlades år 1932.

Vidare inköptes omkring år 1905 Östersunds Läskedrycksfabrik och fastigheten Storgatan 8 i Östersund. Detta företag tappade även öl som levererades från Grönborgs Bryggeri i Sundsvall. Till detta kan läggas inköpen av svagdricksbryggerier i Frösön, Krokomb, Lit, Orrviken och Rätan.

Genom alla dessa framsynta och välplanerade åtgärder sanerades och rationaliserades försäljningen och distributionen inom det område, som numera betraktas som Östersunds Bryggeris traditionella försäljningsområde.

De män som under årens lopp svarat för företagets ledning har varit: Wilhelm Englund 1888-1927, Robert Winström 1888-1916, Einar Winström 1916-1958, Bertil Winström 1948-1961, samt den nuvarande ledningen Gunnar Englund från 1927 och Bengt Agerberg från 1951.

Bryggeriarbetet var förr i många avseenden tungt och slitsamt, icke minst i tappning och distribution, då leveranser av öl och läskedrycker skedde i 100-rums lådor och sedan längre fram i 50-rums lådor och 50-rums backar. Arbetet med att lyfta och hantera dessa tunga enheter var säkert påfrestande. Genom pallsystemet och transporter med truckar samt automationen i tappningen har mycket tungt arbete bortfallit. För kylning i jäs- och lagerkäll-

arna användes naturis och detta var givetvis arbetskrävande. Varje vinter under ett par veckor i januari - februari utkommerades större delen av den manliga bryggeripersonalen på isupptagning i Storsjön. Isen inlades dels i källare och dels i is-tackar samt isolerades med sågspån.

Distributionen skedde fram till början av 1920-talet enbart med hästar. De tunga och kraftiga bryggarhästarna av ardenneras var välkända på gatorna i staden. Men omkring år 1927 var hästarnas tid ute och all distribution ombesörjdes sedan med bil.

Jag vill till sist med några ord beröra försäljningsutvecklingen under åren. De ge en god bild av företagets växande storlek. Det dröjde ända till år 1920 innan omsättningen 2 milj but uppnåddes. År 1934 hade försäljningen fördubblats till 4 milj. but., 1942 ytterligare en fördubbling till 8 milj. but., 1950 12 milj., 1961 22 milj. och 1963 26 milj. but.

Ja, det här är bara en mycket kort återblick på gågna år. Ingenting har sagts om den tekniska sidan, om de olika dryckerna, emballagetyper och förslutningar m.m. ej heller om personal och sådant, men det blir kanske tillfälle återkomma till det vid ett senare tillfälle.

TILL sist några ord om namnet TILL:

TILL-namnet introducerades 1957 såsom registrerat varumärke för maltdrycker. Namnet var ett av något 100-tal förslag till varumärke för öl.

Förslagslistan erhöles av dåvarande annonsbyrån T. Malmros i Stockholm.

Genom utslagningsmetoden sållades flertalet namn bort, varefter en fingranskning till slut lämnade 3-4 tänkbara alternativ kvar. I samband med slutgranskningen kläcktes idén att sätta in ordet TILL i ett sammanhang, varvid sentensen Säg TILL om öl föddes. Sentensen motiverade namnvalet och den har följt varumärket TILL alltsedan introduktionen 1957.

ÖSTERSUNDS BRYGGERI AB

BOX 324 • 831 24 ÖSTERSUND

TELEFON 063-11 71 20 • TELEGRAM TILLBEER • POSTGIRO 774 00-0 • BANKGIRO 250-1815

Säg TILL om öl

Ur "Tal vid Östersunds Bryggeri AB's 100-årsjubileum"

5

JAG SKALL INTE TRÖTTA MED ATT REDOVISA DENNA STRIDS OLIKA FASER, DET RÄCKER MED ATT SÄGA ATT VARJE DECENNIUM FRÅN SLUTET AV 1800-TALET HAR STATSMAKTERNA TILLSATT STORA NYKTERHETSKOMMITÉER SOM UTARBETAT MER ELLER MINDRE LYCKADE FÖRSLAG I AVSIKT ATT BL.A. FÖRSTATLIGA BRYGGERIINDUSTRIN.

I DENNA DEN SVENSKA BRYGGERIINDUSTRINS BRYTNINGSTID GRUNDADES ENLIGT VAD SOM FRAMGÅR AV ÄLDRE DOKUMENT, ÖSTERSUNDS ÅNGBRYGGERI AV EN HERRE VID NAMN A. HÖGSTRÖM, TILL PROFESSIONEN BYGGMÄSTARE, VILKEN ÅR 1881 LÄT UPPFÖRA EN BRYGGERIBYGGNAD PÅ DEN PLATS DÄR VI NU BEFINNER OSS OCH PÅ VILKEN PLATS BRYGGERINÄRINGEN UTÖVATS UTAN AVBROTT UNDER ETT HELT SEKEL MED SKIFTANDE ÄGARSKAP.

OM MAN KONCENTRERAR BRYGGERIETS HISTORISKA FAKTA TILL BETYDELSEFULLA ÅRTAL FINNER MAN ATT: EFTER GRUNDANDET ÅR 1881, FÖRETAGET ÖVERTOGS AV WILHELM ENGLUND OCH ROBERT WINSTRÖM VILKA REGISTRERADE AKTIEBOLAGET ÖSTERSUNDS ÅNGBRYGGERI 1889.

I GENERATIONSVÄXLINGEN EFTER WILHELM ENGLUND OCH ROBERT WINSTRÖM TILLTRÄDDE SÖNERNA EINAR WINSTRÖM OCH GUNNAR ENGLUND I LEDNINGEN AV FÖRETAGET DÅ MAN VÄXELVIS INNEHADE VD -RESPEKTIVE ORDFÖRANDE-POSTERNA , EINAR WINSTRÖM VAR VERKSAM FRÅN 1916 OCH FRAM TILL SITT FRÅNFÄLLE 1958. GUNNAR ENGLUND FRÅN 1928 TILL SITT FRÅNFÄLLE 1971.

ÅR 1961 FÖRVÄRVADE GUNNAR ENGLUND FAMILJEN WINSTRÖMS AKTIER I BOLAGET OCH BLEV SÅLUNDA ENSAM ÄGARE TILL ÖSTERSUNDS ÅNGBRYGGERI. UNDER 1961 BLEV MAN OCKSÅ TILLSAMMANS MED SUNDSVALLSBRYGGERIER DELÄGARE I NORRLANDS BRYGGERIER I UMEÅ. SAMTIDIGT TILLTRÄDDE BENGT AGERBERG SOM VD I ÖSTERSUNDS ÅNGBRYGGERI.

UNDER ÅRENS LOPP HAR SKETT FÖRVÄRV AV ETT STORT ANTAL MINDRE BRYGGERIER OCH LÄSKEDRYCKSFABRIKER. ATT I DETALJ REDOVISA DESSA FÖRVÄRV SKULLE DRAGA ALLT FÖR LÅNGT UT PÅ TIDEN, MAN KAN KORT KONSTATERA ATT FÖRVÄRVEN SNABBT FÖLJDES AV ÅTGÄRDER I AVSIKT ATT RATIONALISERA SÅVÄL TILLVERKNING SOM DISTRIBUTION.

ÅR 1904 BRANN DEN FÖRST UPPFÖRDA BRYGGERIBYGGNADEN I TRÄ OCH DEN ERSATTES MED EN TEGELBYGGNAD MED DE DÅ TIDSTYPISKA TRAPPGAVLARNAS VILKA FORTFARANDE GER KARAKTÄR ÅT BRYGGERIET. GENOM ÅREN HAR GENOMGRIPANDE OM OCH TILLBYGGNADER ÄGT RUM AV VILKA NYA JÄS- OCH LAGERKÄLLARE KAN NÄMNAS LIKSOM DEN NYA TAPPNINGSHALLEN VILKEN UPPFÖRDES MED MODERNA FLASK- OCH BURKKOLONNER.

GENOM UTNYTTJANDE AV TEKNOLOGIENS LANDVINNINGAR HAR FÖRETAGET GENOM ÅREN HÄVDAT SIG VÄL INOM PROCESS- OCH PRODUKTIONSLEDET.

ÄVEN OM BRYGGERIET HAR EN KLAR PREFERENCE FÖR ÖL VILKET KOMMER TILL UTTRYCK I ATT ANDELEN FÖR MALTDRYCKER ÄR SÅ HÖG SOM 60% SÅ BESITTER MAN VID FÖRETAGET ETT RESPEKTINGIVANDE KNOW-HOW SÄVÄL TEKNISK SOM MARKNADSMÄSSIGT FÖR LÄSKEDRYCKER VILKET BLAND ANNAT TAGIT SIG UTTRYCK I ATT DE FÖRSTA I SVERIGE TILLVERKADE BURKLÄSKEDRYCKERNA PRODUCERADES I ÖSTERSUND.

1958 INTRODUCERADES TILL-VARUMÄRKET VILKET RÖNT FRAMGÅNG SÄVÄL PÅ HEMMA-SOM RIKSMARKNADEN TILLSAMMANS MED PRODUKTER SOM SPETSAT ÖL OCH RÖDE ORM MJÖD FÖR ATT NÄMNA NÅGRA.

FÖRE 1953 VAR BRYGGERIINDUSTRIN I SVERIGE I VISS MÅN EN KARTELL MED GEMENSAM PRISSÄTTNING, OMRÅDESUPPDELNING OCH CENTRAL STYRNING I OLIKA AVSEENDE. ALLT DETTA PÅ INRÅDAN AV STATSMAKTERNA OCH MED DEN NYKTERHETS-POLITISKA BAKGRUNDEN ATT ELIMINERA KONKURRENSEN I SAMBAND MED FÖRSÄLJNINGEN AV ÖLET. MED DEN NYA NÄRINGSFRIHETSLAGSSTIFTNINGEN 1953 OCH KANSKE ÄNDÅ MER MED DEN NYA LAGSTIFTNINGEN 1955, BLEV DET EN VERKLIG FÖRÄNDRING AV ÖLFÖRSÄLJNINGEN. TIDIGARE INSKRÄNKNINGAR FÖRSVANN OCH VARJE BRYGGERI MED SJÄLVAKTNING BÖRJADE SÄLJA ÖL UTANFÖR SINA GAMLA NATURLIGA FÖRSÄLJNINGSSOMRÅDEN.

MAN KAN URSKILJA OLIKA GRUPPER AV BRYGGERIER SOM FÖLJER OLIKA FÖRSÄLJNINGSMÖNSTER:

1. DE STORA BRYGGERIERNA I STOCKHOLM-GÖTEBORG OCH MALMÖ SAMMANSLAGNA TILL PRIPP-BRYGGERIERNA - MED SIN RIKSFÖRSÄLJNING AV VISSA HÄRT ANNONSERADE VARUMÄRKEN, ALLT I ENLIGHET MED MODERNA REKLAMMÖNSTER.

2. DE ÖVRIGA INOM BRYGGAREFÖRENINGEN SJÄLVSTÄNDIGA BRYGGERIER SOM FORTFARANDE BYGGER PÅ SIN TRADITIONELLA HEMMAMARKNAD MEN DÄRJÄMTE ANTINGEN UTÖKAT OMRÅDET RUNT TILLVERKNINGSORTEN ELLER OCKSÅ GÅTT IN FÖR VISS PUNKTFÖRSÄLJNING I STOCKHOLM OCH ANDRA STÖRRE STÄDER. I NÅGOT FALL UTÖKAT MED RIKSFÖRSÄLJNING VIA GROSSISTER, EN FÖRSÄLJNINGSMETOD SOM TILLÄMPAS AV VÅRT FÖRETAG.

3. EN TREDJE GRUPP ÄR DE KOOPERATIVA BRYGGERIERNA, MED TILLVERKNING I VÄRBY OCH SOLLEFTEÅ VILKA SÄLJER SINA PRODUKTER TILL KONSUMTIONS-FÖRENINGAR ÖVER HELA RIKET. HÄRVID BLIR MAN RIKSTÄCKANDE I SIN SEKTOR AV MARKNADEN.

7

4. EN YTTERLIGARE VARIANT REPRESENTERAS AV GRÄNGESBERG MED RISINGSBO FRISTÄENDE FÖRETAG UTAN EGENLIG EGEN HEMMAMARKNAD, SOM PRAKTISKT TAGET SÄLJER HELA SIN PRODUKTION PÅ DISTANS, OCH ANVÄNDER ALLA DISTRIBUTIONSVÄGAR FÖR ATT NÅ KONSUMENTEN.

5. TILL DESSA - JAG HÖLL PÅ ATT SÄGA TRADITIONELLA SVENSKA TILLVERKARE- KOMMER I DAG EN HÅRD KONKURRENS MED DE VERKLIGT STORA ÖLTILLVERKARNA UTE I EUROPA. UTÖVER DE GAMLA VANLIGA DANSKA MÄRKENA "TUBORG" OCH "CARLSBERG" KOMMER TYSKA, HOLLÄNSKA, ENGELSKA OCH NUMERA OCKSÅ AMERIKANSKA MÄRKEN. I MARKNADSFÖRANDET AV INTERNATIONELLA ÖLMÄRKEN UPPTÄDER NUMER ALLT OFTARE SÄLJBOLAG ELLER FOODBROKERS VILKA PÅ SENARE ÅR GIVIT EN YTTERLIGARE DIMENSION ÅT KONKURRENSEN OM ÅTERFÖRSÄLJARE OCH KONSUMENTER.

ETT REMARKABELT ÅR I BRYGGERINÄRINGENS HISTORIA VAR 1965 DÅ MAN PÅ DÅVARANDE FINANSMINISTERNS GUNNAR EMANUEL STRÄNG FRAMSYNTA TILLSKYNDAN DEN 1 OKTOBER KUNDE STARTA FÖRSÄLJNINGEN AV MELLANÖLET, VILKET UNDER SIN KORTA GLANSERIOD FÖRLÄNADE ÅT BRANSCHEN ÄRA OCH RYKTBARHET FÖR DE HÖGTSTÄENDE ÖLKVALITETER MAN PRODUCERADE OCH MED VILKA MAN VÄL KUNDE TAGA UPP KONKURRENSEN MED ETABLERADE INTERNATIONELLA ÖLMÄRKEN.

ÅR 1969 FÖRVÄRVADES VIA DET MED SUNDSVALLSBRYGGERIER SAMÄGDA NORRLANDS- BRYGGERIER, SJÄLEVADS BRYGGERI I ÖRNSKÖLDSVIK.

BRYGGERIFÖRVÄRVEN SKEDDE I RASK TAKT OCH 1973 VAR DET KLART FÖR NÄSTA AFFÄR I VILKEN SUNDSVALLS 50% INNEHAV I NORRLANDS- BRYGGERIER ÖVERTOGS AV ÖSTERSUNDS BRYGGERI AB. DEN UPPMÄRKSAMME LYSSNAREN NOTERAR ATT JAG HÄR FÖRSTA GÅNGEN ANVÄNDER FÖRETAGETS NUVARANDE BOLAGSNAMN, EN FÖRÄNDRING SOM ÄGDE RUM I BÖRJAN AV 60-TALET.

"PERSSON INVEST ÖVERTAR BRYGGERIKONCERNEN" STOD DET ATT LÄSA PÅ LÖPSEDLARNA OCH TIDNINGARNAS FÖRSTA-SIDOR DEN 1 JUNI 1974. SÄLJARE VAR SYSTRARNA ANNA-GRETA AGERBERG OCH INGRID SELLBERG DÖTTRAR TILL DEN FRAMLIDNE INGENJÖREN GUNNAR ENGLUND.

I ETT PRESSUTTALANDE I SAMBAND MED FÖRVÄRVET SÄGER SVEN O PERSSON ATT ETT AV DE BÄRANDE SKÄLEN TILL AFFÄREN VAR ATT DET VAR ANGELÄGET ATT BRYGGERIKONCERNEN FÖRBLEV I NORRLÄNSK ÄGO.

KONCERNEN FÖRBLEV INTE ENDAST I NORRLÄNSK ÄGO DEN UTVECKLADES MED EN RAPIDITET AV TIDIGARE EJ SKÅDAT SLAG.

I OKTOBER 1974 FÖRVÄRVADES AB NYCKEL-BRYGGERIER I LULEÅ, SAMTIDIGT AVGICK BENGT AGERBERG OCH HENRY LUNDSTRÖM TILLTRÄDDE SOM VD I MODERBOLAGET.

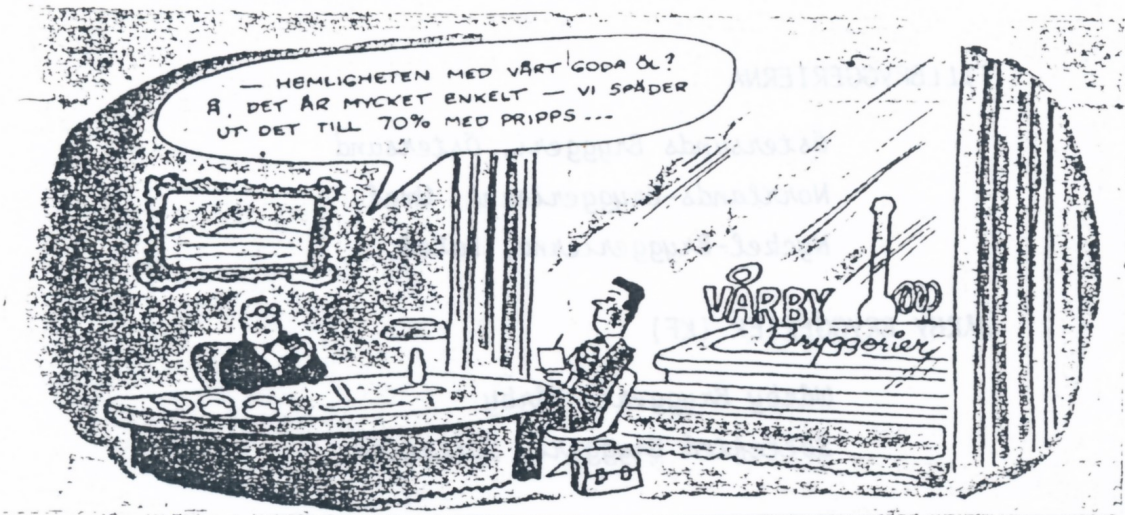
BOCKENS BRYGGERIER I GÄVLE OCH BOLLNÄS INKÖPTES I JULI 1977.

EFTER ÄGARESKIFTET 1974 HAR VITT OMFATTANDE RATIONALISERINGS-EFFEKTER UPPNÅTTS INOM KONCERNEN, DELS GENOM UPPFÖRANDET AV EN NY TAPPNINGSHALL VID BRYGGERIET I UMEÅ, DELS GENOM NEDLÄGGNING AV PRODUKTIONEN I GÄVLE OCH BOLLNÄS. NYBYGGNATION AV DEPÅER I GÄVLE, FREDRIKSFORS OCH SKELLEFTEÅ. GENOM UTNYTTJANDET AV MODERN TEKNIK HAR DISTRIBUTIONEN EFFEKTIVISERATS FRÄMST GENOM INFÖRANDET AV FÖR-ORDERSYSTEM, DISTRIBUTIONSACKORD SAMT MODERNA HISSFÖRSEDDA DISTRIBUTIONSFORDON MED BETYDLIGT UTÖKAT TONNAGE.

DEN 1 JULI 1977 INTRÄDDE FÖRBUDET MOT MELLANÖL, VILKET RÖSTATS FRAM MED 11 RÖSTERS ÖVERVIKT I RIKSDAGEN. HÖJDPUNKTEN FÖR SVENSK BRYGGERI-INDUSTRI OCH FÖR DEN LIBERALT INRIKTADE ALKOHOLPOLITIKEN HADE PASSERATS.

SOM EN KLAR MARKERING AV DEN KATASTROFALA EFFEKTEN MELLANÖLSFÖRBUDET INNEBURIT KAN NÄMNAS ATT 1981 ÅRS I RIKET SÅLDA VOLYM KLASS II ÖL EJ KOMMER ATT NÅ UPP TILL 50% AV DET KLASS II ÖL SOM SÅLDES UNDER 1977.

FÖR ATT GE AUDITORIET EN FRAM TILL DAGS DATO KOMPLETT HISTORISK REDOVISNING SKALL NÄMNAS ATT HENRY LUNDSTRÖM LÄMNADE BOLAGET I NOVEMBER 1980, FRÅN VILKEN TIDPUNKT FÖREDRAGSHÅLLAREN UPPRÄTTHÅLLIT VD-BEFATTNINGEN VID FÖRETAGET.

Bryggerierna:

Pripps är idag det största företaget inom branschen. Det har bara under de senaste 20 åren skett en kraftig strukturrationalisering inom svensk bryggeriindustri. Fördelarna med stor-driften har tillämpats. Pripps rationalisering och koncentring av tillverkningsställena till de tre storstäderna visar detta. Men det har även visat sig att små bryggerier med en stark hemmamarknad är konkurrenskraftiga.

År 1900 fanns det ungefär 230 bryggerier i Sverige. Idag finns det bara 24 tillverkningsställen i drift för öl. De är uppdelade på 11 ägarenheter där både statliga, kooperativa, privata och producentkooperativa intressen finns företrädda.

AB PRIPPS BRYGGERIER

- Malmö Bryggeri, Malmö
- Tingsryds Bryggeri, Tingsryd
- Pripps Bryggeri, Västra Frölunda
- Bromma Bryggeri, Bromma
- Arboga Bryggeri, Arboga
- Torsby Bryggeri, Torsby
- Mora Bryggeri, Mora
- Sundsvalls Bryggeri, Sundsvall
- Top-Bryggerierna, Gällivare
- Bryggeri AB Falken, Falkenberg
- Bryggeri AB Falken, Borås (Sandvalls)

TILLBRYGGERIerna

Östersunds Bryggeri, Östersund
Norrlands-Bryggerierna, Umeå
Nyckel-Bryggerierna, Luleå

WÄRBY BRYGGERIER (KF)

Wärby Bryggeri, Värby
Sollefteå Bryggeri, Sollefteå

Appeltofftska Bryggeri AB, Halmstad

Banco-Bryggeri i Skruv AB, Skruv

Grängesbergs Bryggeri AB, Grängesberg

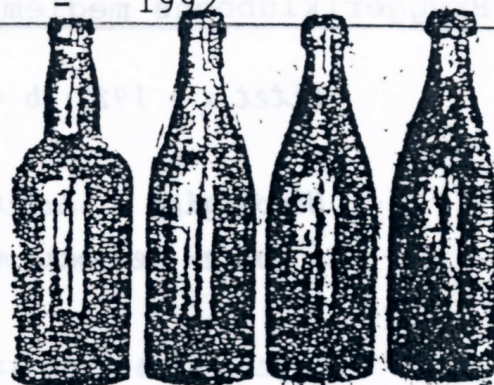
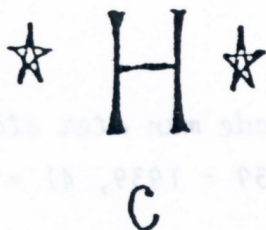
Nya Kopparbergs Bryggeri AB, Kopparberg

Nässjö Bryggeri AB, Nässjö

Risingsbo Ångbryggeri AB, Smedjebacken

Åbro Bryggeri K/B, Vimmerby

Östra Bryggeri AB, Halmstad

NÅGRA FAKTA OM ÖLBUTELJER

Redan 1700-talets bouppteckningar upptar "ölbouteiller" bland tillgångarna i förmögna hem.

Öl såldes och distribuerades då i huvudsak på kaggar och småfat av trä som på krogar och i större hushåll för lätthanterlighetens skull tappades på flaskor. De tidigaste ölf flaskorna liknade dagens bordeauxflaskor, rymmande 1 halvstop, 0.63 l.

År 1884 konstruerade bryggeriägaren Anders Bjurholm och korkfabrikören G E Boethius en standardflaska. Yttermåtten var noggrant bestämda och rymden fastställd till 2/3, 1/3 och 1/6 liter. De kallades "hela", "halva" och "kvarter". Halvan, 33 cl flaskan, blev tidigt den helt dominerande storleken. Denna flaska blev Sveriges andra "standard", d v s det andra bruksföremålet i landet med överenskomna mått oavsett var det tillverkades. 1884 års flaska användes fram till 1932 då den ändrades för att passa de nya kapsylerna.

Standardflaskan är i regel stämplad med 1/3 liter på flaskans bröst. Ölbuteljstillverkningen specialiserades efter 1884 främst till nedan förtecknade bruk. Signaturen sitter på buteljens bröst, undantagsvis i botten.

År 1900 började man stämpla tillverkningsåret i botten på flaskan. 1922 övergick man till bokstavskod i stället för årtal, vilka sitter under brukets signatur.

Litet a = 1922; b = 1923 o s v.

Någon gång i slutet av 1930-talet började man åter stämpla årtalet i botten men bara med två siffror. Ex 39 = 1939, 41 = 1941.

Dagens flaska är standard sedan 1955 och är oftast stämplad med tillverkare, årtal och eventuell höjd i botten eller på kanten till botten på flaskan.

Brukets namn	Socken	Län	I drift	Ölbuteljttillverkning		Sign
				munblåsn	maskinblåsn	
Arboga		U	1870-1927	X	-	A
Borensberg	Brunneby	E	1900-1952	-1925	-	B
Brevik	Västervik	H	1900-1904	X	-	Br
Gävle		X	1893-1918	X	-	G
Haga	Lemnhult	F	1840-1897	X	-	?
Hammar	Hammar	T	1854-	-1923	1921-	H
Kongelf		O	1875-1956	1892-1926	-	K
Liljedal	Ed	S	1781-1917	1884-1917	-	L
Limmared	S Asarp	P	1740-	X	1955-	L
Rydefors	Älghult	G	1890-1969	1890-1912	-	R
Surte	Nödinge	P	1862-	-1926	1911-	L
Sund	Barkeryd	F	1874-1914	X	-	S
Sölje	Stavenäs	S	1813-1902	X	-	?
Wentzelholm	Rumskulla	H	1826-1897	X	-	W
Västervik		H	1896-1919	X	-	V
Arnäs	Forshem	R	1803-1960	-1932	1931-	A
Äng	Barkeryd	F	1915-1928	X	-	Ä
Östervik	Lenhovda	G	1868-1936	-1923	-	Ö

MATTSSONSKA BRYGGERI AKTIEBOLAGET

MALMÖ

SÄRTRYCK UR VERKET
"SVERIGES HANDEL OCH INDUSTRI"
AFD. MALMÖ REDIGERAD AF A. U. ISBERG

•SVERIGES HANDEL & INDUSTRI, STOCKHOLM

MATTSSONSKA BRYGGERI AKTIEBOLAGET

Det äldst kända och af våra nordiska förfäder mest använda njutningsmedlet var ölet eller, såsom det under hednatiden benämndes, mjödet. Enligt historiska källor först brukligt hos de gamle egypterna, hade det genom greker och romare vunnit utbredning i Europa och skall, enligt Tacitus, hos hvilken det benämnes kornsaft, hafva varit mycket i bruk hos germanerna redan i början af det 1:sta århundradet. Vid ölbrygden användes i äldre tider såsom tillsatser stora kvantiteter honung och skvattram eller getpors, en alshög, starkt lukande växt, som växer i skogskärr, ända till fram på 1200-talet, då humle började användas. Ja, ännu på 1600- och 1700-talen

L. A. Ståhle

skala. I utlandets, såsom Tysklands och Englands, städer voro vid medeltidens början ölbryggerier mycket utbredda, och tidtals kunde därstädes bryggas sådan myckenhet öl, att man fruktade för sädesbrist och följden blef, att ölhandeln började spela samma roll som senare tidens bränvinsspekulationer. På grund af näringsfriheten var produkten icke alltid af bästa kvalitet, utan kunde förfuskas och

F. H. Kockum

Carl Herslow

Carl Tranchell

begagnades getpors i stora mängder vid ölbrygd i Malmö. Såsom ingrediens i ölet ingick malt redan under hednatiden, men blef allmänt först vid medeltidens början, då det äfven utgjorde en mycket gångbar handelsvara.

Man inskränkte sig dock ännu till husbehofs brygd, hvilken vid gästbud och större högtider, framför allt julen, bedrefs i större

Fredrik Jungbeck

smakade då bitter och dålig. Från Tyskland, som i alla tider gjort sig känt för sin ansenliga olkonsumtion, fördes öl i betydlig mängd till de skånska städerna, en export, som bedrefs särskildt under höstmarknaderna och för hanseaterna blef synnerligen vinstgifvande, då de ägde monopol därpå och voro befriade från konsumtionskatt.

Ölet spelade i åtskilliga afse-

SVERIGES HANDEL OCH INDUSTRI

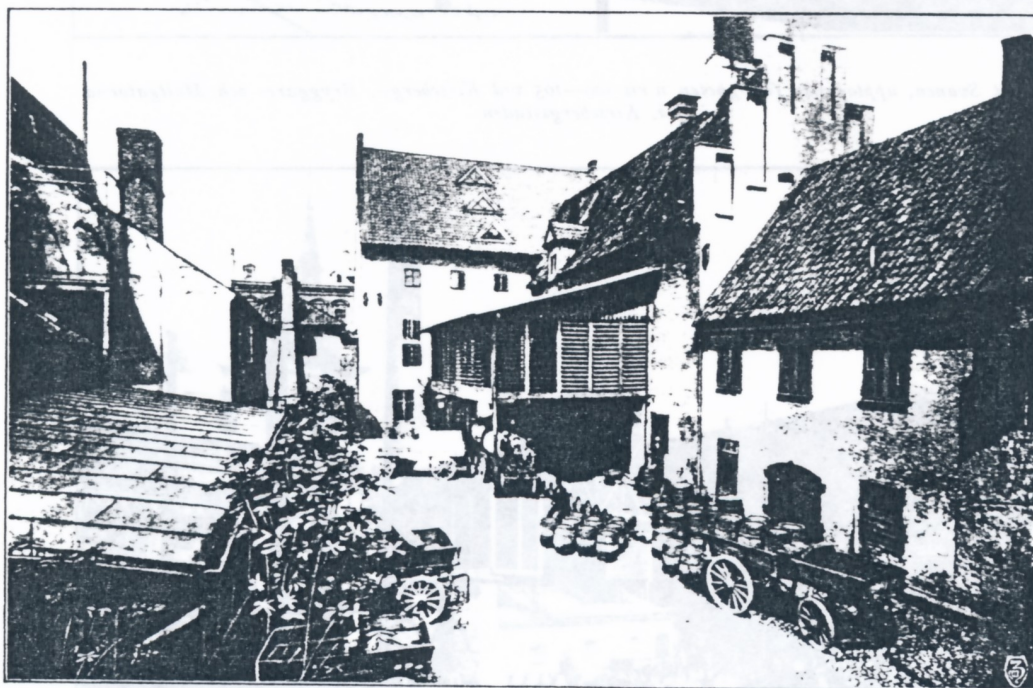
enden en viss roll, åtminstone i Malmö, där för staden utförda dagsverken och andra arbeten som oftast betalades med en eller flera tunnor öl. Så äfven i fråga om Malmö magistrats löneförmåner, hvarvid må bl. a. nämnas magistratens år 1487 meddelade rättighet att hålla stadskällare för försäljning af tyskt och annat utländskt öl, vidare

C. A. Hedemann-Gade

Christian Mattsson

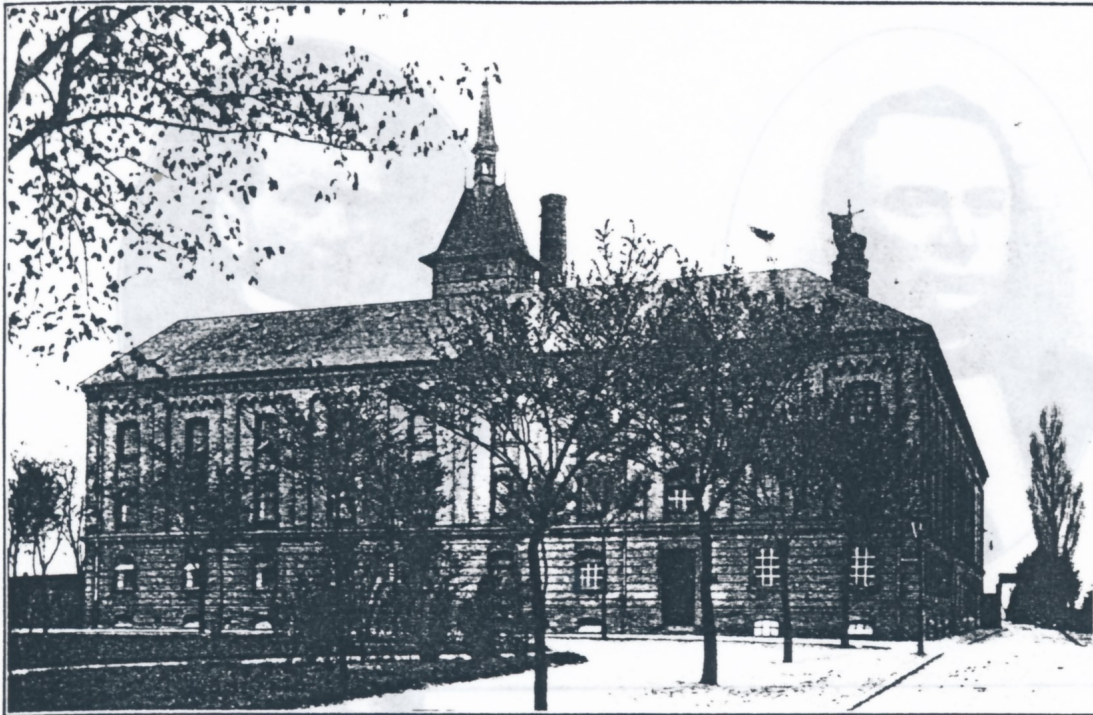
Gårdsinteriör från gamla bryggeriet vid Adel-, Göran Ols- och Kyrkogatorna, i kvarteret nr 43 Svanen

s. k. skötetunnor, embets- och lagstunnor o. s. v. Hos de gamla skråna eller gillena fick en felande broder ofta försona sitt brott med böter, bestående i en eller flera tunnor tyskt eller annat öl. I början af 1500-talet bedrefs oltillverkningen i Malmö yrkesmässigt, och år 1547 erhöles stadens bryggare sin första skråordning.

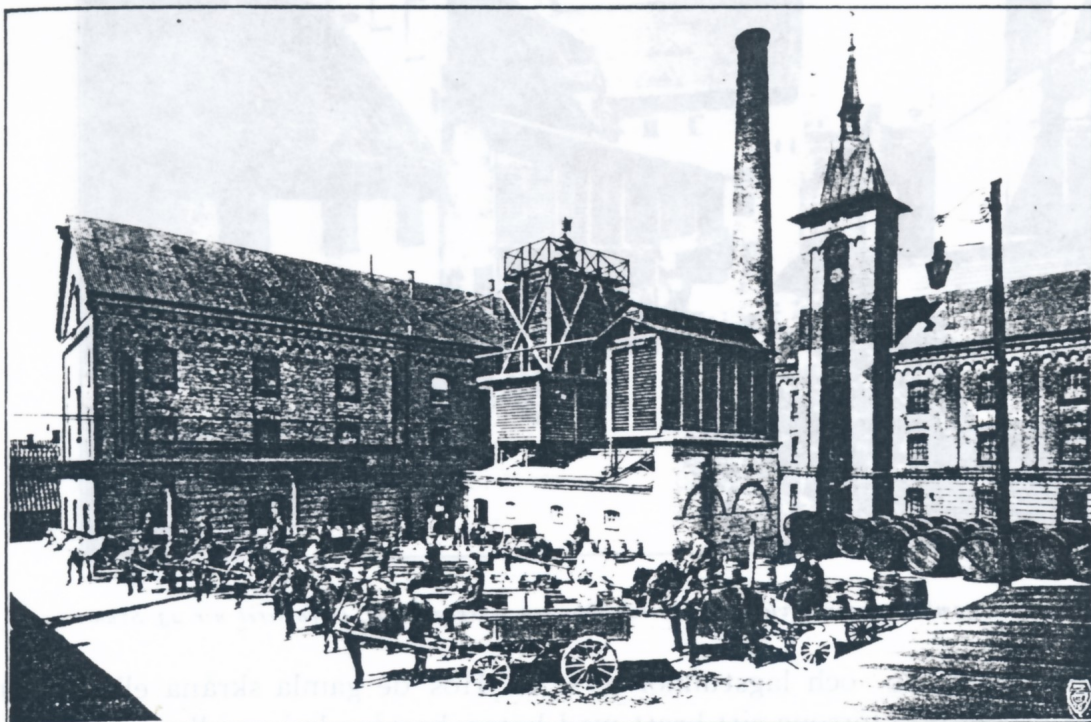
MATTSSONSKA BRYGGERI AKTIEBOLAGET

Bryggerihandteringen utvecklade sig efter den tiden till ett yrke, hvars utöfvare, på grund af den goda ekonomiska ställning de i allmänhet uppnådde, under skråväsendets dagar intogo en betydande maktställning inom samhället.

Några väsentliga förändringar i maltdryckstillverkningen inträdde dock ej förrän på

Bryggeriet Svanen, upptagande fastigheten nr:is 100—105 vid Kirsebergs-, Bryggare- och Maltgatorna i s. k. Kirsebergsstaden

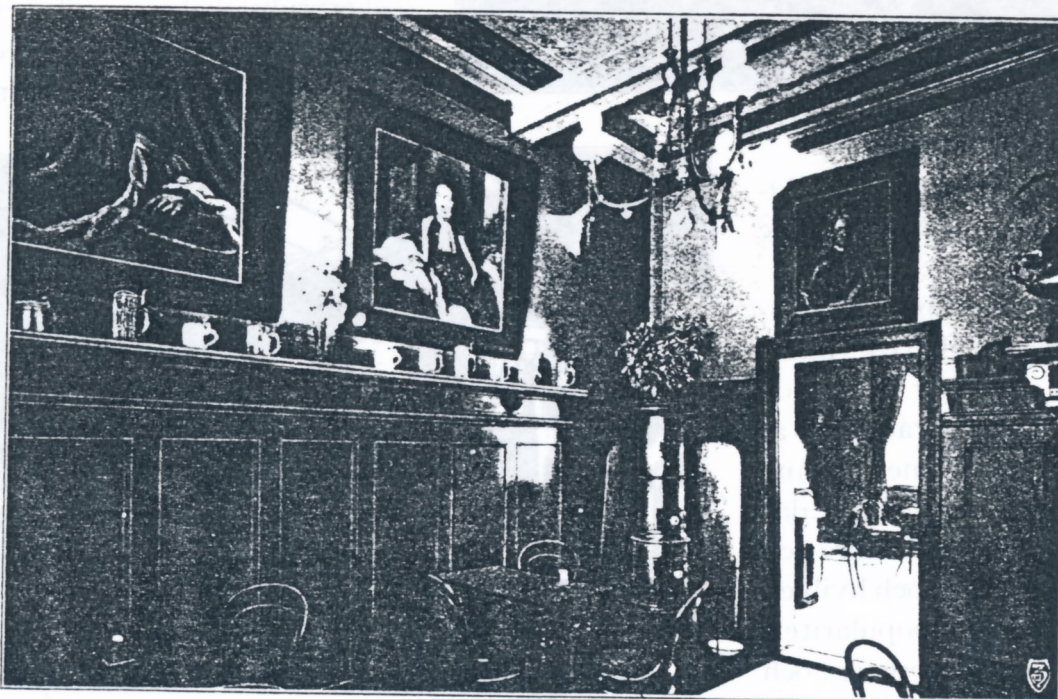

Gårdsinteriör

1840-talet, då den s. k. bayerska ölbrygningsmetoden började tillämpas vid ett af bryggmastaren N. P. Svensson i Ystad sedan år 1842 innehafdt bryggeri, numera benämndt Klosterbryggeriet och år 1899 inköpt af Helsingborgs Bryggeri Aktiebolag. Det nya olet, som snart blef mycket omtyckt, vann till följd af flera gynnsamma omständig-

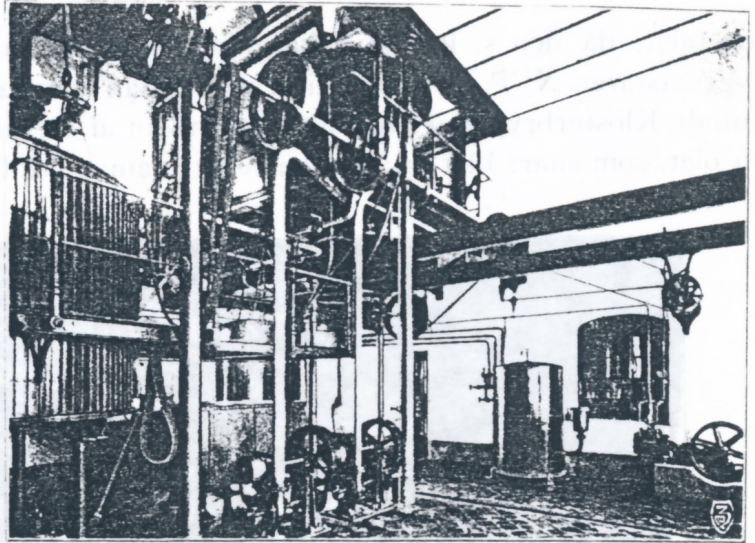

»Mattssons bierstuga» vid Göran Ols gatan, yttre lokalen

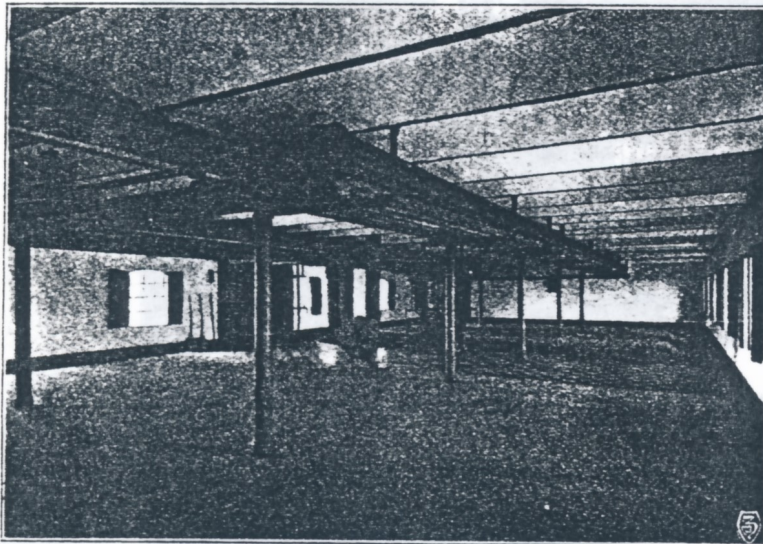

»Mattssons bierstuga» vid Göran Ols gatan, gara-lokalen

heter stor spridning inom provin-
sen. Vid denna tid fanns i Malmo
en man vid namn *Carl August He-*
demann-Gade, hvilken, född i
Thorshavn i Danmark den 18
augusti 1819, sedan år 1842 var
ägare af det vid Adel- och Göran
Olsgatorna å tomterna nr:ris 346
- 351, nytt nr I i kvarteret nr
43 Svanen belägna sockerbruket
Patrioten och dref därstädes soc-
kerfabriksrörelse. Denne man
skordade liksom hans företrädare,
sockerbruksidkaren grefve N. A

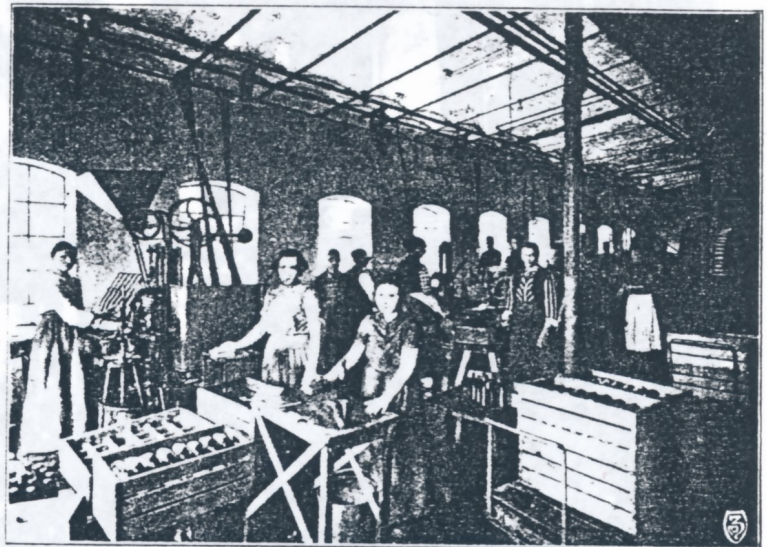
Bryggeriet

Maltsai

i Sverige och därjämte det äld-
sta af Malmö stads nuvarande
bryggerier.

Bryggerirörelsen blef för He-
demann-Gade en bättre affar.
Efter tyskt mönster inrättade
han år 1848 i första våningen af
fastigheten nr 348 med ingång
från Adelgatan en ölstuga, dar
servering af alla slags lättare och
starkare öl agde rum, och hvilken
inom kort vann stor popularitet,
i synnerhet bland borgare- och
arbetareklassernas medlemmar,

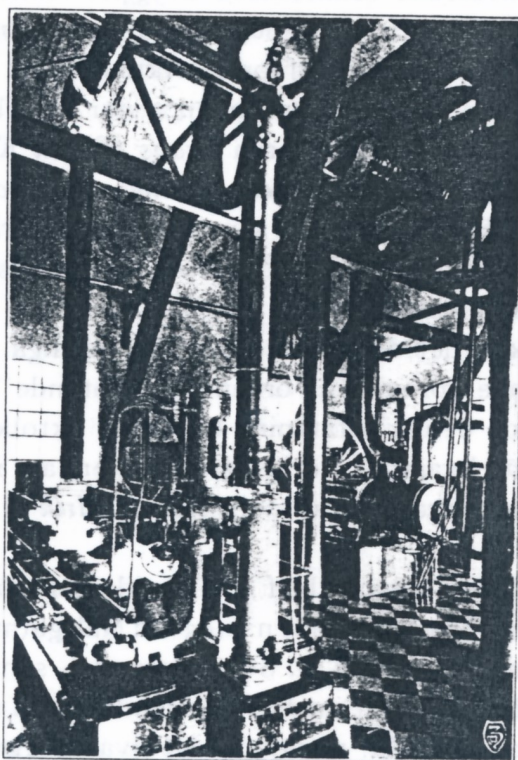
Butel, sköljnings- och buteljeringslokal

SVERIGES HANDEL OCH INDUSTRI

icke minst med anledning af den af Hedemann-Gade klokt vidtagna anordningen att å lokalen tillhandahålla den öldrickande allmänheten både in- och utländska — däribland mest danska och tyska — tidningar. Denna ölstuga, utom hvilken under bryggare Christian Mattssons tid fanns dels en mindre ölstuga på hörnet af Kyrko- och Göran Olsatorna i samma kvarter, och dels en i huset nr 10 på östra sidan af Lilla Torg, har alltsedan stadens fabriksindustris uppblomstring på 1870—1880-talen varit en samlingsplats för de många utländska, framför allt tyska arbetare, som under denna tid hitkommo, och varit den enda lokal, där de kunnat få sig öl på tyskt vis direkt från fat serveradt och sin bierwurst tillagad och serverad på samma sätt som i deras hemlands bierkneipper. Ölstugan

var i midten af 1880-talet en riktig börsplats för åtskilliga affärsmän, hvilka där träffades och gjorde upp sina affärer. Just genom det patriarkaliska, som hvilar öfver hela ölstugan, har den vunnit en stor krets af stamkunder, som där infinna sig hvar på sina bestämda tider.

Då den gamla fastigheten år 1884 nedrefs för att lämna plats för det stora Lundahlska byggnadskomplexet, fick ölstugan sina nuvarande lokaler i den nya byggnaden, med ingång från Göran Ols-

Ångmaskin- och kylrum

gatan, men inredningen blef nu betydligt bättre och finare än i den gamla lokalen, hvarvid bl. a. de gamla ekborden fingo gifva plats för bord med stens kifvor. Efter de moderniseringar, lokalen sedermera, såsom år 1896, genomgått, torde ölstugan, i dagligt tal benämnd "Mattssons bierstuga", utgöra en af vår stads och, hvilket man tryggt kan säga, vårt lands hemtrefligaste ölserveringslokaler. Till den stanningsfulla trefnaden bidrager i ej ringa grad det vackra, på en sådan lokal enastående

porträttgalleri, hvarmed ölstugans väggar ofvan den höga panelen äro utsirade. Vi se här stora, i förgyllda och ekramar infattade porträtt i olja af svenske konungarne Karl X Gustaf, Karl XI, Karl XII, Gustaf III och Oscar II; vidare af följande i Skånes och Malmö stads historia framstående män: Erik Dahlberg, Rutger von Ascheberg, Magnus Stenbock, Nils Bielke, Simon Grundel Helmfelt, Fabian von Fersen samt Frans Suell d. y. och Rutger Maclean.

Den 6 juni 1856 sålde Hedemann-Gade sina ofvannämnda fastigheter jämte bryggeriet och därtill hörande inventarier för en sammanlagd kopesumma af 83.333 rdr 16 sk. bko till handlanden *Christian Leonard Benedictus Mattsson* med tilltradesrätt den 1 påföljande juli. Denne, som var född i Göteborg den 13 februari 1821, hade sedan år 1847, då han som handelsbokhållare från sin födelsestad kommit till Malmö och därstädes samma år den 11 september förvärfvat sig burskap som handlande, idkat handelsverk-

MATTSSONSKA BRYGGERI AKTIEBOLAGET

samhet i fastigheten n:r 358, andel af nytt n:r I i kvarteret n:r 47 St: Knut på hörnet af Kyrko- och Kalendegatorna, d. v. s. midtemot Hedemann-Gades bryggeri, samt år 1851 den 4 augusti ingått äktenskap med Anna Sophia Kockum, dotter till den välbekante handlanden och fabriksidkaren Frans Henrik Kockum. Efter öfvertagandet af bryggeriet flyttade han med sin familj den 1 november 1856 öfver till fastigheten n:r 348 vid Göran Ols-gatan, förskaffade sig samma år den 27 december burskap som bryggare och dref bryggeriverksamheten till sin död, som inträffade den 28 oktober 1875.

Bryggerirörelsen bedrefs därefter i några år för sterbhusdelägarnes räkning och öfvertogs jämte fastigheterna n:ris 346—351 år 1879 den 2 augusti för 170.000 kronor af det den 11 juli samma år konstituerade *Mattssonska Bryggeri Aktiebolaget*. Stiftarne af detta bolag, hvars styrelse har sitt säte i Malmö, voro änkefru *Anna Sophia Mattsson*, verkställande direktören vid Skånska Sockerfabriks Aktiebolaget i Landskrona *Justus Fredrik Tranchell*, gift med *Amalia Elvira Mattsson*, en syster till aflidne *Christian Mattsson*, filosofie doktorn *Carl Herslow*, fabriksidkaren *Frans Henrik Kockum* j:r m. fl. Till ledamöter af bolagets styrelse valdes hrr *Tranchell*, *Herslow* och *Kockum*, af hvilka *Tranchell* dog 1883 och ersattes påföljande år af sin son, nuvarande verkställande direktören vid nämnda sockerfabrik, civilingenjören *Carl Tranchell*. Styrelsesuppleanter äro grosshandlaren *L. A. Stähle* och disponenten *Fr. A. Jungbeck*.

Till bryggeridisponent, hvilken det åligger utöfva "den dagliga närmare tillsynen af bolagets rörelse samt de löpande göromålens ordentliga skötande", utsågs civilingenjören *C. H. Ohlsson*, som innehade denna befattning till den 8 oktober 1887. Hans efterträdare, handlanden *Karl Dahlöf*, kvarstod vid befattningen endast i tvänne år och efterträdades den 30 oktober 1889 af nuvarande disponenten *Fredrik August Jungbeck*, född den 8 december 1844.

Det gamla bryggeriet vid Göran Ols-gatan blef emellertid snart för litet. Åren 1883—1884 lät bolaget på sin sedan år 1879 ägda tomt n:r 103 vid Maltgatan inom Kirsebergsstadens område uppföra det nuvarande stora s. k. Svanbryggeriet, som bland annat försågs med artesisk brunn; och ungefär samtidigt med att de gamla inne i staden belägna byggnaderna såldes till orgelbyggare *Lundahl*, utsläppte det nya bryggeriet sin första brygd i marknaden. För att bereda ökad lokalt utrymme åt bryggeriets verksamhet inköpte bolaget den 19 december 1890 bredvidliggande tomterna n:ris 100 och 101 Kirsebergsgatan, 102 Bryggaregatan samt 104 och 105 Maltgatan, och inom de närmaste åren därefter följde flera för bryggeriet nödvändiga och gagneliga utvidgningar och förändringar i yttre såväl som inre hänseende. Sådana ägde rum åren 1895—1896, då bryggeriet försågs med kylapparater och maskiner för elektrisk kraft och belysning, ny ångmaskin och ångpanna, maltvändare för maskinkraft och vattenreningsapparater m. fl. nya maskinerier, samt åren 1897—1898, då flera nya lagerkällare byggdes, ett stort graderverk för vattenbesparing uppsattes och den artesiska brunnen fördjupades till 78 meter. Betydande utvidgningar och förändringar ägde rum äfven 1899. Detta år uppfördes nämligen nya buteljsköljnings- och tappningslokaler och inlades i mälteriet kylrör för verkställande af mältning äfven under sommarmånaderna samt anskaffades ny större kylapparat, ny ångpanna, nytt kylskepp o. s. v. Bryggeriets ägoområde erhöll en betydlig tillökning den 8 januari 1902, då bolaget genom byte med Malmö stad blef ägare af angränsande tomten n:r 53 a Maltgatan om 2.272,9 kvadratmeter.

SVERIGES HANDEL OCH INDUSTRI

Bolagets omsättning har under dess 25-åriga tillvaro mer än fyrdubblats. Sålunda utgjordes tillverkningen under tiden från den 15 augusti 1879 till den 30 september 1880 af 340.000 liter bayerskt bier eller lageröl, 11.000 liter svenskt öl och 85.650 liter dricka eller tillsammans af 436.650 liter maldrycker, då däremot försäljningen af lager-, pilsner- och wieneröl samt pilsnerdricka för tiden den 1 oktober 1902 till samma dag 1903 uppgick till sammanlagdt 1.786.864 liter.

Den ökade verksamheten nödvändiggjorde år 1902 aktiekapitalets ökning. Bolaget, hvars aktiekapital enligt bolagsordningen af den 11 juli 1879 finge utgöra minst 150.000 kronor och högst 300.000 kronor, beslöt nämligen detta år aktiekapitalets höjning, så att det numera skall utgöra minst 500.000 kronor och högst 1.500.000 kronor.

Mattssonska Bryggeri Aktiebolaget antogs till kungl. hofleverantör den 20 maj 1885.

ÖL i maten

Öl till maten - PILSNER, LAGER eller RICHTERS LJUSA efter tycke och smak - är den bästa måltidsdrycken. Men vet Ni, att Ni kan sätta en extra pikant smak på många maträtter genom lite öl?

SJÖMANSBIFF (4 personer)

1/2 kg mörkt oxkött, 2 msk margarin, salt, vitpeppar, 3-4 rödlökar, 3/4 kg rå potatis, 2-3 dl PILSNER, stekskyn. Köttet skäres i mindre skivor, brynes i en del av fett och kryddas. Tages upp, pannan vispas ur med litet kokande vatten. Den skivade löken stekes, potatisen skivas. Allt varvas ned i en lergryta. Kryddas. Öl och steksky hälls på. Stekes i ugn omkring 1 tim.

till maten

Konkurrensfri i maten PILSNER, LAGER och RICHTERS LJUSA tillbehör av Malmö FÖRENADE Bryggerier.